

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Kannanotto liikennepoliittisen selonteon valmisteluun

Älykkään liikenteen verkosto – ITS Finland ry. kiittää mahdollisuudesta esittää kannanottonsa liikennepoliittisen selonteon valmisteluun ja on jatkossakin valmis osaltaan tukemaan liikenne- ja viestintäministeriön johtamaa valmistelua. ITS Finlandin hallitus on käsitellyt asiaa seminaarissaan 8.8.2007 ja hyväksynyt kannanoton seuraavassa muodossa.

Liikennepoliittisen selonteon valmistelussa liikennejärjestelmän kehittämistä aiotaan tarkastella aikajänteellä 10-15 vuotta. Näkemyksiä pyydetään yhtäältä miten liikennejärjestelmää tulisi kehittää tällä hallituskaudella ja toisaalta miten Liikenne 2030 –strategian keskeiset tavoitteet saavutetaan. Sikäli kuin selonteon yhteydessä otetaan kantaa vaalikauden väyläinvestointiohjelmaan, tulisi ottaa kantaa myös vaalikauden panostuksiin, jotka tähtäävät älykkään liikenteen ratkaisuihin.

Vanhasen Hallitusohjelmassa todetaan mm.: "Liikennepoliitikalla ja älykkään liikenteen palveluilla tuetaan ilmastopoliitikkaa, kestävä kehitystä ja turvallista liikkumista. Toimiva ja sujuva joukkoliikenne tukee näitä tavoitteita ja parantaa ihmisten arkea. Hallitus edistää informaatioteknologiaa hyödyntävien palvelujen käyttöönottoa liikenteessä."

Tarkastelun painopisteen siirtäminen väylistä koko liikennejärjestelmään on tärkeää. Tieto- ja viestintätekniikan avulla toteutettavat ns. älykkäät liikennejärjestelmät tulee ottaa tarkasteluun vaihtoehtona aina, kun liikennejärjestelmää pyritään kehittämään. Älykkään liikenteen ratkaisut ovat kustannustehokkaita verrattuna perinteisiin väyläinvestointeihin ja tuottavat pääsääntöisesti investoinnit takaisin muutamassa vuodessa. Toimeenpanoon liittyvä ongelma on älykkäiden liikennejärjestelmien toteuttamisvastuu erityisesti ratkaisuisissa, jotka eivät suoranaisesti liity jonkin liikennemuodon väyläinfrastruktuuriin. Monet älykkään liikenteen ratkaisut edellyttävät käytännössä julkisen sektorin ja elinkeinoelämän laajaa yhteistyötä, jossa on sovittava eri sektorien rooleista ja tehtävistä.

Tietoyhteiskunnassa informaatio on yhä keskeisempi osa ihmisten liikkumista ja tavarankuljettamista. Liikenne on operatiivista ja operoitavaa palvelua. Liikennejärjestelmä on dynaaminen kokonaisuus, josta liikennemäärien kasvun myötä tarvitaan jatkuvasti ajantasaista tilannekuvaa maalla, merellä ja ilmassa. Väyläkapasiteetin tehokas ja turvallinen käyttö perustuvat ajantasaisen tilannetiedon hyödyntämiseen yhtäältä liikenteen ohjauksessa ja toisaalta liikkujien informoinnissa.

Älykkäät liikennejärjestelmät liikenteen ongelmien ratkaisussa

Liikenteen jatkuva kasvu on umpikujassa etenkin maailman suurkaupungeissa ja ilmastomuutoksen eteneminen pakottaa löytämään kestäviä ratkaisuja. Globalisaatiokehitys lisää tavarankuljetusta ja ankara kilpailu edellyttää tavarankuljetuksilta tehokkuutta ja toimitusvarmuutta. Kaupungistuminen ja liikenteen ruuhkautuminen edellyttää ja luo edellytyksiä etenkin joukkoliikenteen kehittämiseksi ja älykkään liikenteen ratkaisuille. Tieto- ja viestintätekniikan soveltaminen ja ajantasaisen liikenneinformaation keruu ja hyödyntäminen mahdollistavat nykyistä tehokkaamman liikennejärjestelmän toteuttamisen.

Liikenneympäristö kehittyy ja muuttuu merkittävästi aikavälillä 10-15 vuotta. Auto- ja muu kulkuneuvoteollisuus panostaa jatkuvasti tuotekehitykseen turvallisemman ja ympäristöystävällisemmän liikenteen puolesta, johon myös poliittinen ohjaus tähtää. Euroopan unioni ja sen jäsenmaat panostavat Galileo-paikannusjärjestelmään, jonka tavoitteena on palvella merkittävästi mm. liikenteen tarpeita. Langattoman viestinnän kehitys tuo nopeat laajakaistaiset yhteydet liikenteen sovellusten, kuljettajien ja matkustajien ulottuville sekä liikenteen ohjaukseen.

Keskeiset haasteet ovat

- liikenteen päästöjen alentaminen
- liikenneturvallisuuden parantaminen
- ruuhkien vähentäminen ja matkojen sujuvoittaminen
- tavarakuljetuksen tehokkuuden ja toimitusvarmuuden parantaminen

Monien haasteiden osalta on tärkeää löytää keinoja, joilla voidaan tehokkaasti **vaikuttaa kulkumuotojakaumaan**. Liikenneturvallisuuden parantaminen heijastuu myös liikenteen häiriöiden vähenemisenä ja sujuvuuden paranemisenä.

Liikenteen ongelmiin voidaan kehittää ja toteuttaa tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvia älykkään liikenteen ratkaisuja. Keskeisimmät painopistealueet ovat:

- o **Joukkoliikenteen sujuvuus ja houkuttelevuus**
- o **Liikenteen hallinta ja kysynnän ohjaus**
- o **Liikenneturvallisuuden parantaminen**
- o **Liikenteen ympäristöystävällisyyden parantaminen**

Mainittuja painopisteitä ei ole asetettu tärkeysjärjestykseen ja monet seuraavassa esitetyt keinot edistävät useita päämääriä.

Keskeisiä keinoja ovat

- ajantasaisen liikenneinformaation keruu ja hyödyntäminen liikenteen ohjauksessa
- sähköiset maksujärjestelmät
- kuljettajan ja navigoinnin tukijärjestelmät
- automaattinen liikenteen valvonta
- kulkuneuvojen ja väyläinfrastruktuurin automaattinen viestinvaihto

Joukkoliikenteen sujuvuus ja houkuttelevuus

Joukkoliikenteen sujuvuutta tulee parantaa mm.

- kehittämällä valtakunnallinen liikennevaloetusjärjestelmä
- lisäämällä joukkoliikennekaistoja ja toteuttamalla niiden automaattinen valvonta
- laajentamalla ja yhtenäistämällä matkan sähköistä maksamista

Joukkoliikenteen palvelutasoa ja houkuttelevuutta tulee parantaa mm.

- tuottamalla ajantasaista joukkoliikenneinformaatiota ja kehittämällä siihen perustuvia palveluja matkustajille
- kehittämällä kasvavaan joukkoliikennematkustamiseen kannustavia tariffi- ja maksujärjestelmiä
- tarjoamalla matkustajille joukkoliikennevälineissä sekä asemilla ja pysäkeillä nopeat, langattomat tietoliikenneyhteydet, jotka mahdollistavat työnteon ja parantavat viihtyvyyttä matkan aikana

Liikenteen hallinta ja kysynnän ohjaus

Liikenteen hallintaa tulee parantaa mm.

- tuottamalla ajantasaista liikenneinformaatiota liikenteen ohjaukseen hyödyntäen myös uusia menetelmiä kuten olosuhde- ja liikenneinformaation keruuta liikkuvista kulkuneuvoista
- tehostamalla häiriönhallintaa toteuttamalla nykyistä kattavampi automaattinen tiedonvaihto viranomaisten yhteistyön tehostamiseksi
- toteuttamalla nykyistä kattavammat muuttuvan liikenteenohjauksen järjestelmät ruuhkaisille väyläosuuksille ja huolehtimalla aiemmin toteutettujen järjestelmien ylläpidosta (mm. meriliikenteessä)

Tieliikenteen kysynnän ohjausta tulee kehittää mm.

- toteuttamalla sähköinen tiemaksujen keruu ruuhkautuvilla väylillä ja ruuhkamaksujärjestelmät suurilla kaupunkiseuduilla

Liikenneturvallisuuden parantaminen

Liikenneonnettomuuksia tulee ehkäistä mm.

- kehittämällä turvallisuus- ja ohjausjärjestelmiä kaikkien liikennemuotojen osalta
- laajentamalla muuttuvaa opastusta, joka varoittaa kuljettajia vaikeista keliolosuhteista, häiriöistä liikenteelle sekä tapahtuneista onnettomuuksista
- lisäämällä automaattista nopeusrajoitusten sekä valo-ohjauksen noudattamisen valvontaa
- laajentamalla alkolukon käyttöä alkaen ammattiliikenteessä
- kannustamalla kuljettajia käyttämään vaaroista ja ylinopeudesta varoittavia sovelluksia

Onnettomuuksien seurauksien lieventämiseen tulee varautua mm.

- toteuttamalla vaarallisten aineiden kuljetuksen seuranta ja onnettomuuksiin varautuminen kaikkien liikennemuotojen osalta
- toteuttamalla automaattinen hätäviestijärjestelmä (eCall) ja edistämällä sen käyttöönottoa alkaen raskaasta liikenteestä

Liikenteen ympäristöystävällisyyden parantaminen

Liikenteen päästöjä tulee vähentää mm.

- em. joukkoliikenteen sujuvuutta ja houkuttelevuutta sekä liikenteen hallintaa ja kysynnän ohjausta koskevilla toimilla
- vaikuttamalla vero- ja maksupolitiikalla ja muilla keinoin kulkumuotojakaumaan ja ohjaamalla liikennettä energiatehokkaaseen ja ympäristöystävälliseen kuljettamiseen
- siirtämällä liikenteen verotuksen painopistettä ajoneuvon hankinnasta käyttöön

Tieto- ja viestintätekniikka tarjoaa välineitä uusien seuranta-, ohjaus- ja valvontajärjestelmien toteuttamisessa em. uudistusten toteuttamiseksi.

Älykkään liikenteen ratkaisujen kehittäminen ja tuotteistaminen

Älykkään liikenteen ratkaisujen kehittäminen ja tuotteistaminen on ajankohtainen ja kiinnostava innovaatiotoiminnan alue. Yleismaailmallisesti pahenevat liikenteen ongelmat ovat synnyttäneet kasvavat, kansainväliset markkinat tieto- ja viestintäteknikkaan perustuville älykkäille liikennejärjestelmille. Innovatiivinen Suomi voi kehittää ja ottaa käyttöön tulevaisuuden älykkäitä liikennejärjestelmiä ja palveluja ensimmäisten joukossa siitä huolimatta, että liikenteen ruuhkautuminen ja muut ongelmat täällä eivät olisi samalla tasolla kuin Euroopan ja muun maailman väylillä ja metropoleissa.

Älykkään liikenteen ratkaisujen kehittämistä ja tuotteistamista tulee edistää mm.

- kokeilemalla ennakkoluulottomasti ja ottamalla käyttöön älykkään liikenteen ratkaisuja
- synnyttämällä laajoja älykkään liikenteen innovaatio- ja testiympäristöjä
- hyödyntämällä kehittyvää langatonta tiedonsiirtoa, mobiililaitteita ja avointen tietojärjestelmärajapintojen mahdollisuuksia
- huolehtimalla alan osaamisesta panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen

Liitteet

Älykkäät liikennejärjestelmät koskettavat kaikkia selonteossa tarkasteltavia asiakokonaisuuksia. Aihepiiriä on joiltakin osin käsitelty yksityiskohtaisemmin seuraavissa liitteissä, joissa on esitetty eräitä perusteluja em. ehdotuksille:

- Liite 1, Eräitä huomioita älykkään liikenteen näkökulmasta liikennepoliittisen selonteon asiakokonaisuuksittain sekä ratkaisuin selonteon valmistelun keskeisissä kysymyksissä
- Liite 2, Esimerkkejä älykkään liikenteen ratkaisujen hyötyvaikutuksista